

ΤΟ ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

[ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ](#)

Στην *Άλκηστη*, όπως είδαμε στην υπόθεση του έργου και όπως θα φανεί καλύτερα κατά τη μελέτη του, εναλλάσσονται σκηνές με δραματικό, κάποτε τραγικό, χαρακτήρα και σκηνές με πιο ανάλαφρο, ακόμη και κωμικό χαρακτήρα. Το γεγονός αυτό έχει εγείρει μια μακρά συζήτηση ανάμεσα στους μελετητές πάνω στο ειδολογικό, όπως λέγεται, πρόβλημα, δηλαδή την κατάταξη του έργου σε κάποιο είδος, είτε σε αυτό της τραγωδίας είτε σε κάποιο μικτό είδος. Στοιχεία που συνηγορούν υπέρ του ενός ή του άλλου χαρακτηρισμού υπάρχουν πολλά.

Ποια είναι, κατ' αρχάς, τα τυπικά για μια τραγωδία χαρακτηριστικά της *Άλκηστης*; Πρώτα από όλα το θέμα: η οικειοθελής εκ μέρους της ηρωίδας προσφορά της ζωής της για χάρη του συζύγου της, και η παρουσίαση όχι μόνο της προετοιμασίας της για τον θάνατο αλλά και του ίδιου του θανάτου της μπροστά στα μάτια των θεατών. Εξάλλου, οι αντιδράσεις του ίδιου του συζύγου, των παιδιών, του Χορού, του υπηρετικού της προσωπικού απέναντι στο γεγονός του θανάτου της *Άλκηστης* αποδίδονται με την αναγκαία σοβαρότητα και θέτουν, όπως θα δούμε, σοβαρά, πανανθρώπινα ζητήματα, όπως αν αξίζει η ζωή χωρίς αγάπη και τιμή ή το ζήτημα της διαχείρισης του πένθους. Παράλληλα, η σύνθεση του Χορού από πολίτες των Φερών που έρχονται να συμπαρασταθούν στον βασιλιά Άδμητο, η μετρημένη συμπεριφορά τους, αλλά και η εξάισια γλώσσα πολλών λυρικών μερών συνηγορούν στον χαρακτηρισμό του έργου ως τραγωδίας.

Από την άλλη μεριά, σκηνές με κωμικά στοιχεία, όπως ο διάλογος Απόλλωνα-Θανάτου στον Πρόλογο, ή και αμιγώς κωμικές σκηνές, όπως αυτή με τον μεθυσμένο Ηρακλή να κάνει μάθημα καλοπέρασης στον υπηρέτη, υποσκάπτουν το τραγικό ύφος του συνόλου και οδηγούν κάποιους μελετητές να χαρακτηρίσουν το έργο ως τραγικωμωδία. Εξάλλου, τα παραμυθικά μοτίβα της πάλης του ήρωα με τον θάνατο και της αναβίωσης της γυναίκας, τα οποία οδηγούν στο ευτυχισμένο τέλος, επιτρέπουν τον χαρακτηρισμό του έργου από κάποιους μελετητές ως παραμυθόδραμα.

Όπως κι αν χαρακτηρίσουμε, ωστόσο, την *Άλκηστη* του Ευριπίδη, αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι το έργο αυτό προσφέρει στον αναγνώστη ή, ακόμη περισσότερο, στον θεατή μεγάλη αισθητική και πνευματική απόλαυση. Η απόλαυση αυτή προκύπτει από ποικίλους παράγοντες: τη γλώσσα, γεμάτη συναισθήματα και ταυτόχρονα φυσική, τα πρόσωπα, ξεχωριστά για την αληθοφάνεια και το βάθος τους, τον χειρισμό της υπόθεσης, που κρατά το ενδιαφέρον του θεατή μέχρι την τελευταία στιγμή. Και βέβαια, η απόλαυση προκύπτει από τα σημαντικά, πανανθρώπινα και διαχρονικά ζητήματα που θέτει.

Οι παραπάνω λόγοι συντέλεσαν στο να γίνει η *Άλκηστη* ένα από τα πιο αγαπητά έργα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, που άσκησε επίδραση στη θεατρική και λογοτεχνική παραγωγή πολλών μεταγενέστερων εποχών.

Albert Edelfelt, *Aino Ackté as Alcestis on the Banks of the Styx, Role Portrait*, 1902. Πηγή: Wikipedia.

Ένα έκτροπο, που δυστυχώς διαιωνίζεται, είναι να αναζητούνται στην *Άλκηστη*, επειδή το έργο παραστάθηκε στην τέταρτη θέση της τετραλογίας, όσο το δυνατόν περισσότερες προεκτάσεις προς το κωμικό. Διάφορα ευτράπελα χαρακτηριστικά στην εμφάνιση του Θανάτου και του μεθυσμένου Ηρακλή έχουν, γι' αυτόν το σκοπό, υπερτιμηθεί αδικαιολόγητα. Η *Άλκηστη* είναι μια πραγματική τραγωδία, τουλάχιστον με το νόημα που είχε η λέξη στην αρχαιότητα. [...] Κατά τα άλλα, ξέρουμε τόσο λίγα γι' αυτό το έργο, ώστε δεν θα μπορούσαμε καν να το κατατάξουμε με βεβαιότητα στα σατυρικά δράματα. Θα μπορούσαμε ίσως να αποδώσουμε με μεγάλη πιθανότητα στον Ευριπίδη την ιδέα να μην πραγματοποιεί η ηρωίδα τη θυσία της την ημέρα του γάμου της, αλλά να αποχωρίζεται, ως σύζυγος και μητέρα, από μια πλούσια σε εμπειρίες ζωή. Το πώς μπόρεσε να τη ζήσει, έχοντας μπρος στα μάτια της το φάσμα του θανάτου της, είναι μια από τις ερωτήσεις που απαγορεύεται να υποβάλλονται σε ένα έργο δραματικής τέχνης. [...]

Από: Lesky A., *Η Τραγική Ποίηση των Αρχαίων Ελλήνων*, τόμ. Ι-ΙΙ, μετ. Ν. Χουρμουζιάδης, Αθήνα 2007.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΕΤΣΑΚΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ